

VÝPOČET PRIMERANEJ ODMENY ORGANIZÁCIÁM KOLEKTÍVNEJ SPRÁVY V HOTELOCH V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Radúz Dula

ABSTRACT

Hotels located in Slovakia pay, according to a study of the Slovak Hotels and Restaurants Association, the highest fees for copyrights in Europe. This work is to explain the comparison and suggest different and easy calculation based on an example from a different field, how to determine a level of fees acceptable for hotel owners and operators located in Slovakia, compared to a recent study by Slovak Hotels and Restaurants Association - a study to determine a fair level of copyright fees for Slovak hotels and Restaurants.

KEY WORDS

Expenses in hospitality. Collective management of copyright. Copyright fees. 2014 EU Directive on Collective Management of Copyright.

JEL CLASSIFICATION

D23, M16.

ÚVOD

Organizácie kolektívnej správy (OKS) zastupujú na Slovensku v zmysle autorského zákona 185/2015 autorov a tento zákon "upravuje vzťahy, ktoré vznikajú v súvislosti s vytvorením a použitím autorského diela alebo umeleckého výkonu, v súvislosti s výrobou a použitím zvukového záznamu, audiovizuálneho záznamu alebo vysielania a v súvislosti s vytvorením alebo zhotovením a použitím počítačového programu alebo databázy tak, aby boli chránené práva a oprávnené záujmy autora, výkonného umelca, výrobcu zvukového záznamu, výrobcu audiovizuálneho záznamu, rozhlasového vysielateľa a televízneho vysielateľa, autora počítačového programu, autora databázy a zhotoviteľa databázy." (Zákon č. 185/2015 Z.z. - Autorský zákon).

Zákon NRSR schválila v roku 2015 a jeho účinnosť sa začala 1.1.2016. Autorský zákon priniesol rôzne zmeny a novinky, avšak v systéme vyberania autorských poplatkov sa zásadne nezmenil. Autorské spoločnosti na pôsobiace na Slovensku sa v minulosti rôzne zoskupovali,

preskupovali a osamostatňovali. Od 1.1.2016 má licenciu na zastupovanie autorov na Slovensku päť spoločností, ktoré tu samostatne, alebo v rôznych kooperáciách, pôsobili aj počas účinnosti predchádzajúceho autorského zákona 618/2003, účinného od 1.1.2014. Autorské poplatky, ktoré vyberali dve zo spoločností predstavovali pre ubytovacie zariadenia na Slovensku hornú hranicu poplatkov, ktoré im podľa hotelierov prináležia. Zmenenú situáciu s novým autorským zákonom využila jedna z oprávnených organizácií na osamostatnenie a stanovenie vlastného nového cenníka. Tento vyhodnotili prevádzkovatelia a majitelia ubytovacích zariadení združených v Zväze hotelov a reštaurácií SR (ZHR SR) ako neprimeraný. Vypracovaním štúdie o poplatkoch autorom získal ZHR SR potrebné informácie na porovnanie autorských poplatkov vo vybraných krajinách EÚ. Výpočet zohľadňuje HDP (a z nej vypočítanú kúpnu silu obyvateľstva), počet ubytovacích zariadení a počet izieb/lôžok. Cieľom autora je ponúknuť alternatívnu formu výpočtu autorskej odmeny, za pomoci príkladu z iného odvetvia, ktoré aktuálne platí a stanovuje cenu na základe porovnania cien v iných krajinách EÚ.

1 PREHLAD AUTORSKÝCH ODMIEN VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH EÚ

Aktuálne, podľa autorského zákona a v zmysle pridelených licencií pôsobí v SR týchto päť kolektívnych autorských správcov:

SOZA- Slovenský ochranný zväz autorov (autori hudby)

Slovgram (výkonný umelci)

Ozis- ochranný zväz interpretov Slovenska (výkonný umelci)

LITA- autorská spoločnosť (všetci ostatní autori mimo hudby, napríklad autori audiovizuálnych diel)

SAPA- Slovenská asociácia producentov v audiovízií (producenti)

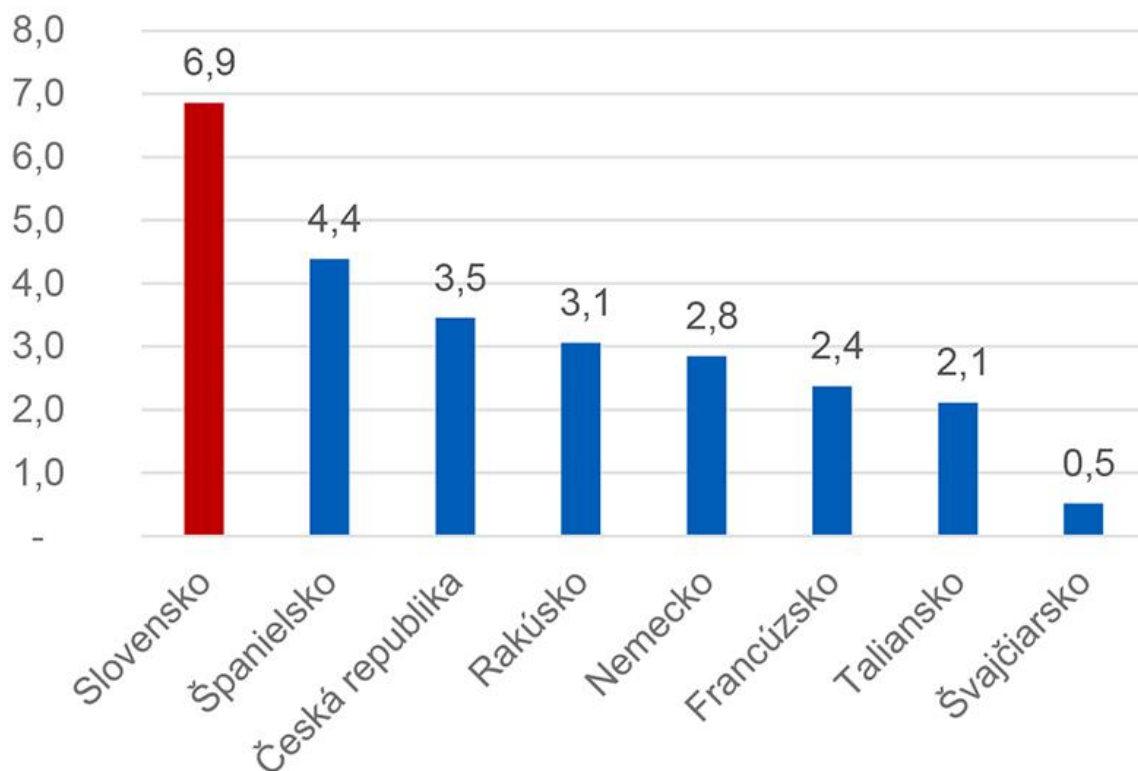
Podľa tlačovej správy (Slovenskí hotelieri platia najvyššie licenčné odmeny v Európe, 2017) ZHR SR platia ubytovacie zariadenia na Slovensku najvyššie licenčné odmeny (autorské poplatky) z porovnávaných európskych krajín.

Systém fungovania licenčných práv je riešený na európskej úrovni Smernicou o kolektívnej správe autorských práv (2014/26/EU) a WIPO - dohovore o ochrane duševných práv. Následne, na základe týchto dvoch dokumentov je sformovaná národná legislatíva, ktorá tento dohovor a európsku smernicu uplatňuje na národnej úrovni.

Graf 1 Systém medzinárodnej a národnej legislatívy autorských práv.

Prameň: Analýza licenčných platieb, ZHR SR 2017

Graf 2 Prehľad mesačných autorských odmien za hotelovú izbu 4-hviezdičkového 150 izbového hotela vo vybraných krajinách EÚ - vyjadrenie po prepočte na Euro, zaokrúhlene.

Prameň: Analýza licenčných platieb, ZHR SR 2017

Z grafu môžeme odvodiť ročné platby vzorového ubytovacieho zariadenia, napr. 150 izbového 4-hviezdičkového hotela. Na Slovensku takýto hotel zaplatí na licenčných odmenách viac ako 13.000 EUR ročne (presne 13.091 EUR), rovnaký hotel v susednom Rakúsku zaplatí na licenčných odmenách 5.240 EUR (len 40% z uvedenej sumy), v susednom Česku 6.243 EUR (to predstavuje 47% sumy na Slovensku), v Nemecku iba 4.780 EUR (36% zo sumy na Slovensku).

Uvedené ceny sú však vypočítané zo sumáru základných cenníkov jednotlivých organizácií v uvedených krajinách. Tieto cenníky však slúžia len na orientáciu, alebo ako najvyššie ceny. V Českej republike, Rakúsku, alebo Nemecku sa používatelia diel s organizáciami kolektívnej správy dohodli a využívajú z uvedených cien ešte zásadné zľavy (20 - 50%), čím sa cena za izbu a mesiac na Slovensku stáva ešte vyššou v porovnaní s krajinami EÚ.

1.1 Stanovenie výšky autorskej odmeny - podľa Zväzu hotelov a reštaurácií SR

Zväz hotelov a reštaurácií v štúdií Analýza licenčných platieb (ZHR SR, 2017) vypočítava adekvátnu autorskú odmenu na základe zohľadnenia troch parametrov: HDP na osobu, počet ubytovacích zariadení a počet lôžok v danej krajine. Výsledná hodnota ukazuje priemer poplatkov, ktoré sú upravené koeficientom kvôli výške GDP per capita in PPS (HDP na osobu podľa parity kúpnej sily), počet ubytovacích zariadení a celkový počet lôžok v krajine.

Je nutné zdôrazniť, že priemerný poplatok zahŕňa platbu za všetky nasledovné priestory: hotelové izby, spoločné priestory (lobby, recepcia, WC a podobne), stravovacie prevádzky a prevádzky občerstvenia.

		<i>Hotel 4*** s 150 izbami, nie je člen asociácie</i>	<i>Hotel 3*** s 40 izbami, nie je člen asociácie</i>
	Váha	Poplatok v € po prepočte podľa HDP/os.	Poplatok v € po prepočte podľa HDP/os.
Slovensko	100%	7,27	6,53
Česká republika	110%	3,16	3,95
Nemecko	259%	1,03	1,61
Švajčiarsko	446%	0,06	0,20
Francúzsko	228%	1,02	1,44
Taliansko	187%	1,05	1,49
Španielsko	162%	2,88	2,35
Rakúsko	275%	1,06	1,54
Priemerný poplatok v €		1,46 €	1,80 €
Vážený priemerný poplatok v €	Vážené podľa počtu ubytovacích zariadení	1,32 €	1,63 €
	Vážené podľa počtu lôžok	1,38 €	1,66 €

Tabuľka 1 Výpočet mesačného poplatku autorskej odmeny vo vybraných hoteloch vo vybraných krajinách v Európe. Vyjadrené v € / izba / mesiac

Prameň: Analýza licenčných platieb, ZHR SR 2017

Tabuľka 1 je výsledkom započítania faktora HDP a počtu ubytovacích zariadení (alebo lôžok) v danej krajine do tabuľkových cien autorských odmien všetkých autorských spoločností zastúpených v danej krajine.

2 CIEE A METÓDY

Cieľom tejto práce je poukázať na neopodstatnenosť autorských odmien vychádzajúcich z porovnania sumáru cenníkových cien vo vybraných krajinách EÚ a Švajčiarska. Zároveň chceme ponúknuť alternatívny výpočet stanovenia ceny autorskej odmeny - vychádzajúcej z už na Slovensku využíteho systému v zdravotníctve. Kým stanovenie ceny podľa systému navrhovaného ZHR SR zohľadňuje kritérium HDP (cez kúpnu silu obyvateľstva) a počtu postelí v danej krajine, autorom navrhovaný systém využíva už jestvujúce cenníky a informácie dostupné na porovnanie 3 najnižších autorských poplatkoch vo vybraných krajinách EÚ (nízke sadzby vo Švajčiarsku úzko súvisia s rozhodnutím Federálneho súdneho dvora, ktorý určil, že TV v hotelových izbách nezodpovedá definícii verejného šírenia v zmysle platnej spoločnej tarify a výber poplatkov pozastavil. V EÚ, ktorej Švajčiarsko nie je členom, platí opačný precedens Európskeho súdneho dvora označujúci vysielanie TV na hotelových izbách za verejné šírenie (ZHR SR, 2017)).

3 VÝSLEDKY A DISKUSIA

Výsledkom štúdie ZHR SR je návrh odmeny, ktorá je približne na úrovni 18% tabuľkovej ceny, ktorá dnes platí podľa zverejnených cenníkov OKS pre SR. Treba však podotknúť, že zohľadňuje HDP a zohľadňuje počet ubytovacích zariadení v danej krajine. Výpočet je zostavený zo zverejnených cenníkov jednotlivých organizácií v jednotlivých krajinách. Používatelia združovaní v rôznych organizáciách však spravidla platia poplatky na úrovni 80%-50% z cenníkových cien, v závislosti od krajiny, dohody a veľkosti organizácie, ktorá o zmluve jedná. Tento komplikovaný výpočet by sme navrhovali nahradiť "best practice" - teda zavedenou praxou. Inšpiráciu môžeme nájsť v zákone 363/2011 Z.z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon definuje "európsku referenčnú cenu lieku" - priemer troch najnižších cien spomedzi úradne určených cien lieku v iných členských štátoch a tento výpočet využíva na stanovenie maximálnej a minimálnej (minimálnu cenu v prípade autorského zákona nevyužijeme) ceny daného lieku, alebo zdravotníckej pomôcky pre Slovensko. Ide o pomerne jednoduchý

mechanizmus, využíva presné údaje (nie štatistické) z cien z ostatných krajín EÚ stanovených cenníkmi. Nakoľko nemáme dostupné údaje z iných štátov, ako sú uvedené vo výpočte ZHR SR v Tabuľke 1, využijeme uvedené ceny na stanovenie (výpočet) "európskej referenčnej ceny autorskej odmeny" pre 2 typy ubytovacieho zariadenia na Slovensku. Nakoľko ku dnešnému dňu nepoznáme cenníky iných krajín EÚ, ako sú uvedené v porovnaní ZHR SR môžeme konštatovať, že v prípade využitia mechanizmu priemeru 3 najnižších cien EÚ je vypočítaná referenčná cena maximálnou referenčnou cenou v priemere EÚ, nakoľko krajiny, ktoré by do výpočtu pribudli a mali by vyššie autorské odmeny by zohľadnené neboli. Naopak, v prípade započítania cien zo Švajčiarska, alebo v prípade, ak do porovnania pribudla ďalšia krajina EÚ, ktorá má autorské odmeny nižšie, ako 3 krajiny, ktoré sú dnes vybrané ako najnižšie, autorská odmena by sa prepočítala a znížila.

Tabuľka 2 Výpočet mesačného poplatku autorskej odmeny vo vybraných hoteloch na základe využitia "best practice" liekovej politiky. Vyjadrené v € / izba / mesiac

		4* 150 izieb Poplatok v € / izba / mesiac		3* 150 izieb Poplatok v € / izba / mesiac
	ref.		ref.	
Slovensko stav 2016		7,27		6,53
Slovensko ZHR SR		1,32		1,63
Ref.krajina 1	FR	1,02	FR	1,44
Ref.krajina 2	DE	1,03	IT	1,49
Ref.krajina 3	IT	1,05	AT	1,54
Slovensko ref.cena		1,03		1,49
SK obsadenosť * (v % 2016)		25,7%		25,7%
Ref.cena s obsadenosťou		0,27		0,38
rozdiel € k stavu 2016		-7,00		-6,15
rozdiel € k výpočtu ZHR SR		-1,05		-1,25
rozdiel % k stavu 2016		-96,3%		-94,1%
rozdiel % k výpočtu ZHR SR		-79,9%		-76,5%

Prameň: Analýza licenčných platieb ZHR SR 2017, Vybrané ukazovatele cestovného ruchu ŠÚ SR 12/2016, vlastné spracovanie

Z Tabuľky 2 vyplýva, že výpočet autorskej odmeny s využitím identického systému ako využíva zákon o podmienkach úhrady liekov v zdravotníctve v SR stanovuje "európsku referenčnú cenu autorskej odmeny" po zohľadnení priemernej obsadenosti v SR podľa ŠÚ SR v roku 2016 pri 4-hviezdičkovom 150 izbovom hoteli vo výške približne 3,7% z aktuálneho sumáru cenníkových cien všetkých organizácií vyberajúcich autorské odmeny v SR, resp. na úrovni 5,9% v 3-hviezdičkovom 150 izbovom hoteli. Zaujímavosťou však je, že aj po tomto spôsobe výpočtu (pri zohľadnení len krajín EÚ - bez Švajčiarska) je stále autorská odmena vyššia ako vo Švajčiarsku, ktoré dosahuje HDP per capita 446% v porovnaní so SR.

Jedným z dôvodov, prečo sa autorské odmeny pohybujú nad úrovňou priemeru v Európe a to mnohonásobne, je voľná cenotvorba autorských organizácií na Slovensku. Autorskú odmenu jednotlivej organizácii určuje sama organizácia, spravidla rozhodnutím najvyššieho orgánu organizácie - valným zhromaždením. Valné zhromaždenie predstavujú výlučne beneficianti tejto odmeny - autori, teda je ich jediným cieľom, aby táto bola čo najvyššia.

V zmysle aktuálne platného práva - zákon 185/2015 Z.z. - autorský zákon, vykonáva dohľad na OKS (organizáciami kolektívnej správy - tzv. "autorskými zväzmi") Ministerstvo kultúry SR, ktoré však dosiaľ nezistili žiadne pochybenie na strane OKS a v tejto veci nevydalo žiadne usmernenie.

ZÁVER

Autorské odmeny z pohľadu hotelierov predstavujú finančnú záťaž, ktorá hotelu v jeho prevádzke neprináša žiadne výhody, služby, tovar, alebo materiál. Autorská odmena sa dá považovať viac za daň, ako za službu, nakoľko jej platiteľ nemá prakticky na výber (aspoň na Slovensku), nemá možnosť si túto službu neobjednať a platenie je priamo zakotvené v autorskom zákone. Systém cenotvorby je na valných zhromaždeniach autorských organizácií a ako vidno z porovnaní, je najvyšší v absolútnych číslach, ešte pred zohľadnením obsadenosti, či kúpyschopnosti obyvateľstva. V návrhu autora sa využíva systém, ktorý aktuálne funguje a platí v zdravotníctve, nakoľko v prípade liekov, tak ako v prípade autorských odmien, je stanovenie odmeny na základe nákladov nesmierne zložitá a je pravdepodobné, že v oboch prípadoch by sa zúčastnené strany nedohodli ani na základných parametroch, čo do nákladov započítať. Navyše pri autorských odmenách do celkového výpočtu vstupuje aj faktor toho, že autorská odmena (aspoň jej časť, ktorú si nárokuje OKS od ubytovacích zariadení v SR) je duplicitnou odmenou, nakoľko napríklad v prípade rozhlasového prenosu autor za dielo (napr. hudobné) dostáva odmenu od vysielateľa

(rozhlasovej stanice), odmenu od výrobcu média (ak ide napr. o CD) a v mnohých prípadoch aj od zadávateľa (ak ide napr. o hudbu v reklame). Opísaný aktuálny stav v SR vedie k ďalšiemu znižovaniu konkurencieschopnosti ubytovateľov na Slovensku voči iným krajinám v Európe a vo svete, dodatočne predstavuje aj ďalšie administratívne zaťaženie podnikania.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Analýza licenčných platieb 2017. Zväz hotelov a reštaurácií SR (interný materiál)

Slovenskí hotelieri platia najvyššie licenčné odmeny v Európe - Tlačová správa, Zväz hotelov a reštaurácií SR, 2.2.2017. [Online] 2017. [cit 2017-02-27] Dostupné na internete: http://www.zhrsr.sk/index.php/pre-media/716-ts-slovenski-hotelieri-platia-najvyssie-licencne-odmeny-v-europe#.WLW3n_nhCUk

Vybrané ukazovatele cestovného ruchu [Online] 2016. [cit 2017-02-27] Dostupné na internete: http://www.zhrsr.sk/images/R%C3%B4zne/Vybrane_ukazovatele_cestovneho_ruchu_12_2016.pdf

Zákon č. 185/2015 Z.z. - Autorský zákon [Online] 2015. [cit 2017-02-27] Dostupné na internete: <http://www.lita.sk/autorsky-zakon/>

Zákon č. 363/2011 Z.z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon definuje "európsku referenčnú cenu lieku" [Online] 2011. [cit 2017-02-27] Dostupné na internete: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/75178/1/2#c_111

KONTAKT

Mag.(FH) Radúz Dula

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Ekonomická fakulta

Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica, Slovensko

raduzdula@gmail.com